

אבל הרעיון הגאוני בא מאוחר מדי. זה היה 2—3 ימים לפני שהקונסול הבריטי עמד לסגור את משרדו ומסביב חיכו אלפי איש לקבל את הוויזות. כיצד אפשר לעשות זאת בשניים-שלושה ימים? גם לכך מצא ד"ר וורהפטיג פתרון. הוא הציע לקונסול הבריטי את עזרת הפקידים שלו במשרד הארצישראלי. הקונסול הסכים לקבלם. כך "השתלטו" פקידי המשרד הארצישראלי על הקונסוליה הבריטית ובמשך כמה ימים הטביעו מאות וויזות בשם הוד מלכותו. לאלה שלא הספיקו להטביע את הוויזות, השאיר הקונסול הבריטי מכתבים המאשרים כי יש להם זכות לקבל וויזה בריטית, כל מכתב כזה היה מכתב הצלה. כי רק בעזרתו ניתן היה לקבל היתר יציאה מרוסיה. גם מכתבים אלה נכתבו על ידי יהודים, פקידי המשרד הארצישראלי, וביציאתו השאיר להם הקונסול הבריטי הרבה בלנקים ריקים, שאפשר לכתוב עליהם מכתבים דומים...

ו.

עתה נוצר מכשול חדש. צריך היה לקבל וויזות מעבר טורקיות, ובאין וויזות כאלה, אי אפשר לצאת מרוסיה. בקובנה לא היתה קונסוליה טורקית. למוסקבה אי אפשר היה לנוע. לכתוב לקונסוליה הטורקית למוסקבה, היה מסוכן, משום שברוסיה אסור לעמוד במגע עם נציגות זרה. הרב יצחק אדלשטיין ז"ל, מראשי הישיבות שהתרכזו אז בליטא שידע הרבה שפות זרות, הסתכן וכתב לשגרירות הטורקית במוסקבה באנגלית, אם ניתן יהיה לקבל מהם וויזות מעבר? ההנחה היתה שהצנזור הפנימי אינו יודע אנגלית, ולכן יעביר את המכתב לדרג גבוה יותר, ושם יודעים כבר מן ההתפתחות באשר ליציאת הפליטים. התכסיס עזר. המכתב הגיע לשגרירות הטורקית ומשם באה תשובה חיובית. עתה נפתח פתח פתוח לפליטים, ליציאה לא"י.

אבל רבים מן הפליטים לא היו להם סרטיפיקטים, או שהיו להם אשרות לארה"ב, ולרובם לא היו אשרות בכלל. פתח ההצלה נפתח על ידי הקונסול ההולנדי בקובנה. בליטא שהו אז שני תלמידי ישיבות מהולנד הכבושה. הם לא ידעו לאן לפנות. ד"ר וורהפטיג יעץ להם לפנות לקונסול ההולנדי אולי יש לו עצה בשבילם. במגע עם הקונסול התברר שיש אי הולנדי בשם קירסאן, שהוא עדיין בשלטון הולנדי, אבל בדרך כלל אין נותנים וויזות לשם. משום שלפי החוק ההולנדי אין צורך בוויזה לאי זה. כאשר חזרו עם התשובה הזו, יעץ להם ד"ר וורהפטיג לבקש מן הקונסול אישור בכתב שאין צורך בוויזות לאי הזה. תמורת תשלום של אלף ליט קיבלו אישור כזה. כאשר הדבר נודע בין הפליטים החל זרם של אנשים לזרום לעבר משרדי הקונסול ההולנדי לקבל אישורים אלה... הקונסול ההולנדי שרוי היה במצוקה כספית. ממשלתו גלתה מהולנד שנכבשה בידי הנאצים. תשלום של אלף ליט בעד אישור היה דבר בעתו. על סמך אישור זה פנו אל הקונסול היפאני בקובנה שיתן להם וויזות מעבר יפאנית. הקונסול היפאני לא התעניין אם אפשר להגיע דרך יפאן לקירסאן.